

OZAN GÜRBÜZ DEĞER

**Hayatı-Sanatı
Şiirlerinden Örnekler**

**Hazırlayan
Dr. Bayram DURBİLMEZ**

Kültür Ajans Yayınları No: 24

•
ISBN

978-975-8951-11-6

•
Kapak Tasarımı

Erhan İVGİN

•
Dizgi - İç Tasarım

Kültür Ajans Tanıtım ve Organizasyon Ltd. Şti.

Konur Sok. 66/9 Bakanlıklar-ANKARA

Tel: 0.312.425 93 53 Fax: 0.312.419 44 43

•
Baskı

BRC Basım

Büyük Sanayi 1. Cad. Elif Sk. No: 7/243 Akköprü/ANKARA

Tel: 0.312.384 44 54 (pbx)

•
Baskı Tarihleri

1. Baskı Mayıs 2007

•
İletişim Adresi:

bayramdurbilmez@gmail..com

bayramd@erciyes.edu.tr

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ/Dr. Bayram DURBİLMEZ	9
BİRİNCİ BÖLÜM	
OZAN GÜRBÜZ VE ÇEVRESİ	13
I. Memleketi	13
II. Anne ve Babası	14
III. Kardeşleri	16
IV. Doğumu	17
V. Eğitimi	17
VI. Askerliği	17
VII. Evliliği	17
VIII. Çocukları	18
IX. Mesleği	19
X Üyesi Olduğu Dernekler	20
XI. Televizyon ve Radyo Programları	20
XII. Şiirlerine Yer Veren Kitap, Dergi ve Gazeteler	20
XIII. Katıldığı Şölenler, Yarışmalar, Bayramlar	21
XIV. Aldığı Ödüller	21
XV. Vefatı	21
İKİNCİ BÖLÜM	
OZAN GÜRBÜZ'ÜN ÂŞIKLIK GELENEĞİ İÇİNDEKİ YERİ	25
Âşıklığa Yönelme	25
A. Soyaçekim	25
B. Sazlı- Sözlü Ortamlarda Büyüme ve Usta Malı Deyişler Söyleme	25
C. Sevdalanma	26
Ç. Dert- Sıkıntı Çekme	26
Âşık Tarzı Kültür Gelenekleri	28
A. Mahlas Alma	28
B. Saz Çalma	29
C. Usta- Çırak İlişkisi	29
Ç. Bade İçme	29
D. Doğmaca Söyleme ve Atışma	30
E. Hikâye Anlatma	30
F. Nazire Söyleme	31
G. Başka Âşıklardan Bahsetme	32
H. Tarih Bildirme	34
I. Muamma Sorma	35
İ. Söyleştirme	36
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	
OZAN GÜRBÜZ'ÜN ŞİİRLERİNİN ŞEKİL YAPISI	39
I. Kullandığı Nazım Biçimleri	39

A. Mânî	39
B. Semâî	39
C. Koşma	40
1. Düz Koşma	40
2. Tecnis Koşma	40
3. Dudakdeğmez (Lebdeğmez) Koşma	42
Ç. Destan	42
1. Düz Destan	42
2. Zincirleme Destan	47
D. Dîvânî	48
1. Düz Dîvânî	48
2. Tecnis Divanî	49
II. Şiirlerinin Ayak ve Kafiye Yapısı	49
A. Ayak Yapısı	49
B. Kafiye Yapısı	50
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM	
OZAN GÜRBÜZ İLE SÖYLEŞİ	55
BEŞİNCİ BÖLÜM	
ŞİİRLERİNDEN ÖRNEKLER	67
SEKİZ HECELİLER	69
De	69
Yâriden Ayrılan Âşık	70
Aheste Aheste	71
Şeytan Avrupalı	72
Anasını	73
İki Yüzlü	74
Vatan Dedi	75
Türk Kadını	76
Gizli	77
Yârden Haber Getirdin mi?	78
Beni	79
Yine Esti	80
Ermeni Oğlu Ermeni	81
Seni	83
Kuzey Kıbrıs	84
Girme Câhil Meclisine	85
Bakalım	86
Ben Osmanlı Soyundanım	87
Al Götür	88
Can Bedenden	89
Derinden Derinden	90
Ne Farkı Var?	91
Seyyid Burhaneddin	92

Selâm Olsun	93
Ne Anlıyorsun?	94
Biri Bir Gün	95
Eşer Bir Gün	96
O	97
Gururlanma	98
Ayırın Nedir	99
Gel Sabreyle	100
Eyvah Gönül	101
Gelen Vurdu Giden Vurdu	102
ON BİR HECELİLER	103
Nasihatnâme	103
Ne Hak Yerim	104
Be Ağamız	105
O Zâlimdir	106
Yeni Yıl	107
Dediler	108
Köyde	109
Doyan Görmedim	110
Yâr Senin Elinden	111
Bu Millet	112
İsterse	113
Ne Oldu Bizlere	114
Ol Dedi Yaradan	115
Bulur	116
Uslan Artık	117
Gibi	118
El Atmam Harama	119
Ne Ağlayabildim	120
Ne Yaptım Ey Felek	121
Yorulдум	122
Turnalar	123
Demedi mi?	124
Aşkın İle Bîhuş	125
Söyle Gönül	126
Hayrı Ne	127
Türkiye	128
Onda	129
Olursan Fakir	130
Kimisi	131
Güzeldir	132
İşte Atatürk	133
Bir Ben miyim?	134

Mukaddes Dörtler	135
Divâne Arama	136
Azrail Yanına Geldiği Zaman	137
Ne Gayrimiz Var Bizim?	138
Düzeni Tadı	139
Rabbim (Münâcât)	140
Zaman	141
Ey Servet Sahibi	142
Dedi	143
Ha	144
Büyük Ecdadım	145
Hû Deyi	146
Bizdekiler	147
Düşürdün	148
Dostum Değildir	149
Alkol	150
Kumar (Şans Oyunları)	151
Bir Bak	152
Garibin	153
Şairnâme	154
Ruh Geldi	156
Üzmeyin	157
Kıbrıs	158
Ne Güzel	159
Sen mi, Allah mı	160
Deli Gönül	161
Zincirleme Nasihat	162
Para Hırsına	164
Ata'ya Şikayet	165
Sevdiğimden Ayrı	166
Nice Âşıkları	167
Gelmedi O Yâr	168
Şairnâme	169
Çoban Oldum	170
Memleketin Hâli	171
Âşık Hasretî'ye	172
Yavaş Yavaş	173
Geçer mi?	174
Al Bayrağa	175
Ata'ya Arz	176
Ey Oğul	177
Vatan	178
Kolaydır	179

Rabbim	180
Garibim	181
İçim Kan Ağlar	182
Aldanma Sakın	183
Orada	184
Ele mi Kaldı?	185
Hoşlanır	186
Dediler Dedim	187
Bu Vatan Bizimdir	188
Şairnâme	189
Ey Dünya	191
Yâre Yâr Deyi	192
Konduğu Gibi	193
Bozuk	194
Belli Değil	195
Liramız Yeter	196
Türksün, Müslümanısın	197
Neyleyim	198
Oku Ki Adam Ol	199
Adam Gibi Adam	200
Feminist Oldu	201
İstedğim Türkiye	202
Bilmirem	203
Beddua	204
Bir Sözüm Var	205
Türkmen Güzeli	206
Bir Kere	207
Tez Gelsin	208
İnanmam Sevdiğim	209
Adâlet	210
Beğenmez	211
Kendini Âşık Sananlara	213
Ehli Kâmil Olmaz	214
Zâlimin Yurdunda	215
Konarsın	216
Karagözlüm	217
Ağlar	218
Burada	219
Muhabbet Eyleme	220
Garibin Gözyaşı	221
Olur Gider	222
Kemâle Ermeden	223
Türk Milletim Bekle	224

Düştüm Gurbet Ele	225
Bilmem	226
Aynı	227
Allah Dedi	228
Hakk'ın Terazisi	229
Dileğim Var Hakk'a	230
Tersine mi Döndü?	231
Gel Danışak	232
Karıştı	233
Ne Dedi	234
O Nedir Ki	235
Olur	236
Söyle	237
Gül Dersin	238
Elin Sevdiğim	239
Hala	240
Darı Da Gördüm	241
Yüz Yerde	242
Ele	243
Yaya Dedi	244
Yüzerim	245
ON BEŞ HECELİLER (DİVÂNLAR)	246
Olmaz	246
Gizli	247
Dedi	248
Olur	249
A'yı Bilir	250
Âşık Olan	251
Ey Bu Dünyanın Hâkimi (Münâcât)	252
Belli	253
Ya Resulallah	254
Sazı	255
Benim Güzel Allah'ım	256
Kâmillerin Meclisinde	257
Hain	258
Ehl-i İslâm	259
Her Şey	260
KAYNAKLAR	261
ŞİİRLERİN DİZİNİ	263
SÖZLÜK	277
RESİMLER	283

ÖN SÖZ

Âşıklık / Ozanlık geleneklerinin kökenleri kam, şaman, baksı, oyun, akın geleneklerine uzanmaktadır. Her dönemde yeni özellikler kazanarak, bazı özelliklerini de kaybederek günümüze ulaşan gelenekli şiir ve temsilcileri, değişikliklere uğrasa da, Türk milleti ile birlikte yaşayışını sürdürecektir.

Yirminci yüzyılda yetişen ve 22 Kasım 2006'da vefat eden Ozan Gürbüz de ozanlık / âşık tarzı kültür geleneklerinden beslenmişti. Aslen Karslı olup, Kayseri'de büyüyen ozan, şiir söyleme yeteneğini soyaçekim yoluyla kazanmıştı. Âşık Hasretî gibi güçlü bir âşığın oğluydu ve âşık tarzı kültür geleneklerini araştırarak kendisini yetiştirmeye çalışıyordu. Âşık Hasretî hakkında hazırladığımız kitabın da bir an önce yayımlanması için kaynak arıyordu. Bu arada Ozan Gürbüz'ün ölümcül bir hastalığa yakalandığını duyunca, onun şiirlerini bir kitapta toplayarak öncelikle onu yayımlatmak istediğimizi, Hasretî hakkındaki kitabın zaten hazır olduğunu ve maddî kaynak bulunduğu yayımlayacağımızı bildirdik. Böylelikle elinizdeki kitabı hazırlamaya başladık. Ozanın sağlığında iken hazırladığımız kitap, onun aramızdan erken ayrılmasıyla gecikmeli olarak (oğlu Mustafa Gürbüz'ün gayretleriyle) yayımlanabildi.

"Ozan Gürbüz Değer, Hayatı- Sanatı ve Şiirlerinden Örnekler" adını taşıyan kitap "İçindekiler", "Ön Söz", beş bölüm, "Şiirlerin Dizini", "Sözlük", "Kaynaklar" ve "Ekler"den oluşmaktadır.

"Ozan Gürbüz ve Çevresi" başlıklı birinci bölümde, ozanın memleketi, anne ve babası, kardeşleri, doğumu, eğitimi, askerliği, evliliği, çocukları, mesleği, üyesi olduğu dernekler, televizyon ve radyo programları, şiirlerine yer veren kitap, dergi ve gazeteler, katıldığı şölenler, yarışmalar, bayramlar, aldığı ödüller ve vefatı ile ilgili bilgiler verilmektedir.

"Ozan Gürbüz'ün Âşıklık Geleneği İçindeki Yeri" başlıklı ikinci bölümde iki ana başlık ve alt başlıklar altında incelemeler bulunmaktadır. "Âşıklığa Yönelme" başlığı altında soyaçekim, sazlı sözlü ortamlarda büyüme ve usta malı deyişler söyleme, sevdalanma, dert- sıkıntı çekme konularına yer verilmektedir. Ozan Gürbüz'ün âşık tarzı şiire yönelmesinde sayılan bu hususların hepsinin etkili olduğu ortaya çıkmaktadır. "Âşık Tarzı Kültür Gelenekleri" başlığı altında da mahlas alma, saz çalma, usta- çırak ilişkisi, bade içme, doğmaca söyleme ve atışma, hikâye anlatma, nazire söyleme, başka âşıklardan bahsetme, tarih bildirme, muamma sorma ve söyleştirme konuları araştırılmakta, Ozan Gürbüz'ün "usta-çırak ilişkisi" ve "doğmaca söyleme ve atışma" dışındaki geleneklere tamamen uyduğu ortaya çıkarılmaktadır. Bu iki geleneğe de tamamen uzak olmadığı anlaşılmaktadır. Çünkü "Usta-çırak ilişkisi" konusunda "geleneğe uygun olarak bir ustasının olmadığını" ve usta bir âşıktan dersler alarak onun yanında gezip yetiştikten sonra "icazet" almadığını söylese de "dolaylı" bir usta-çırak ilişkisi söz konusudur. Yine "doğmaca söyleme ve atış-

ma”da ustalaşmamış olsa da ozanın son yıllarda doğmaca söylemeye ve atışma yapmaya başladığı, bu konuda zorlandığı anlaşılmaktadır. İkinci bölümde yer alan konuların ayrıntılı olarak incelenmesi ayrı bir araştırma konusu olacağı için, bu hususlar yalnızca Ozan Gürbüz ve şiirleri açısından ele alınmaktadır.

“Ozan Gürbüz’ün Şiirlerinin Şekil Yapısı”nın incelendiği üçüncü bölümde ozanın şiirlerini mâni, semâî, koşma, destan ve divanî nazım biçimleriyle oluşturduğu, şiirlerinde ayak olarak yinelemeli ayak (tek ayak/ düz ayak) ve yenilemeli ayak (döner ayak) kullandığı, bunlar içinde çok zor olan “dar ayak”ta bile başarılı olduğu görülmektedir. Kafiye çeşitlerinden de yarım, tam, zengin ve cinaslı kafiyeler kullandığı ortaya çıkmaktadır.

“Ozan Gürbüz İle Söyleşi” başlıklı dördüncü bölüm, ikinci bölümde incelenen konuları tamamlayıcı bilgilerden oluşmaktadır. Buradan da Ozan Gürbüz’ün âşık tarzı kültür gelenekleri konusunda önemli bir birikime sahip olduğu anlaşılmaktadır.

“Şiirlerinden Örnekler” başlıklı beşinci bölümde 187 şiir metni yer almaktadır. Söz konusu şiirler, bizim görüşümüz de alınarak Ozan Gürbüz tarafından seçilmiştir. Bunlardan 33’ü sekiz heceli, 139’u 11 heceli, 15’i 15 hecelidir.

“Kaynaklar” başlıklı kısımda, kitap hazırlanırken yararlanılan kaynaklar yazarların soyadları esas alınarak alfabetik olarak sıralanmaktadır. Aynı yazarın birden çok çalışmasından yararlanılmışsa, sıralamada söz konusu çalışmaların yayım tarihi esas alınmaktadır.

“Şiirlerin Dizini”nde, 187 şiirin ayak beyitleri alfabetik olarak sıralanarak şiir numaraları yanlarında verildi. “Sözlük”te yer alan kelimeler ve karşılıkları Ozan Gürbüz tarafından hazırlandı. “Ekler”de ozanın çeşitli fotoğraflarına ve aldığı belgelerin örneklerine yer verildi.

Çalışma hazırlanırken, bir ozanımızın edebiyat dünyasında tanıtılması yanında, üniversitelerimizde okutulan âşık edebiyatı dersleri için yararlı olması da amaçlandı.

Ozan Gürbüz’ü rahmetle anıyorum. Kitabın yayımlanmasında üstün gayretleri olan Kültür Ajans yetkilileri Hayrettin İvgin ve Erhan İvgin’e de teşekkür ediyorum.

Kayseri, 18 Nisan 2007
Dr. Bayram DURBİLMEZ

KAYNAKLAR:

- ALPTEKİN, Ali Berat, 1993. *Âşık Hacı Karakılçık / Hayatı, Sanatı ve Şiirlerinden Örnekler*, Antakya.
- ALPTEKİN, Ali Berat, 2006. *Prof. Dr. Saim Sakaoğlu'na Armağan*, Konya- Haarlem.
- ARTUN, Erman, 2005. *Âşıklık Gêleneği ve Âşık Edebiyatı*, Genişletilmiş ikinci baskı, İstanbul.
- ÇOBANOĞLU, Özkul, 2000. *Âşık Tarzı Kültür Geleneği ve Destan Türü*, Ankara.
- DEĞER, Gürbüz, 2001. "Ata'ya Şikâyet", *Kayseri Anadolu Haber Gazetesi*, 24 Şubat 2001, Kayseri, s. 1.
- DEĞER, Gürbüz, 2003. "Vatan Dedi", *Erciyes*, S. 304 (Nisan), Kayseri, s. 28.
- DEĞER, Gürbüz, 2004. "Şâirnâme", *Erciyes*, S. 319 (Temmuz), Kayseri, s. 36.
- DEĞER, Gürbüz, 2005. "Erciyes Dergisi", *Erciyes*, S. 329 (Mayıs), Kayseri, s. 30.
- DEĞER, Gürbüz, 2006a. "Bu Cennet Vatanın", *Erciyes*, S. 342 (Haziran), Kayseri, s. 26.
- DEĞER, Gürbüz, 2006b. "Erciyes Dergisi", *Erciyes*, S. 343 (Temmuz), Kayseri, s. 16.
- DURBİLMEZ, Bayram, 1994. *Kars'ta Âşıklık Geleneğinin Tarihî Gelişimi*, Bakü.
- DURBİLMEZ, Bayram, 1998a. *Muhyiddîn Abdal Dîvânı (İnceleme- Tenkitli Metin)*, Basılmamış Doktora Tezi: Kayseri, s. 50-51.
- DURBİLMEZ, Bayram, 1998b. *Taşpınarlı Halk Şairleri*, Kayseri.
- DURBİLMEZ, Bayram, 1999. *Kayseri'de Âşıklık Geleneğinin Tarihî Gelişimi*, Kayseri.
- DURBİLMEZ, Bayram, 2000. "Tarihî Olay-Edebî Metin İlişkileri Bağlamında Kıbrıs Konulu Âşık Tarzı Şiirler Üzerine Bir Değerlendirme", *Proceedings of the Third International Congress for Cyprus Studies/Üçüncü Uluslar arası Kıbrıs Araştırmaları Kongresi Bildirileri*, Volume/Cilt:2 Linguistics& Literature, Gazi Magosa, s. 87-105.
- DURBİLMEZ, Bayram, 2002. "Ölümünün 1. Yıldönümünde Âşık Hasretî'yi Anma Toplantısı Üzerine", *Erciyes*, S.291, (Mart 2002), Kayseri, s.19-22.
- DURBİLMEZ, Bayram, 2004. "Atışma Geleneği ve Âşık Feymanî- Âşık Hasretî Atışmalarından Örnekler", *Bela Bartok'tan Karacaoğlan'a- Dadaloğlu'ndan Âşık Feymanî'ye Osmaniye Kültür, Sanat ve Folklor Sempozyumu*, Osmaniye.
- DURBİLMEZ, Bayram, 2006a. "Sarıkamış (Kars) ve Yöresinde Âşık Tarzı Kültür Gelenekleri", *Folklor ve Etnoqrafiya Beynelhalq Elmi Jurnal / Folklore and Ethnography International Scientific Journal*, S. 9 (2006/ 1), Bakü, s.42-51.

DURBİLMEZ, Bayram, 2006b. "Somut Olmayan Kültür Mirası: Halk Hikâyeciliği ve Kars Yöresi Âşıkları / Cultural Heritage: The Art of Folk Story-telling and Lovers from Kars", *Mitten Meddaha Türk Halk Anlatıları Uluslar arası Sempozyum Bildirileri / Turkish Folk Narratives from Myth to Meddah International Symposium Papers*, (Hzl. M. Öcal Oğuz- Tuba Saltık Özkan), Ankara, s.341- 364.

DURBİLMEZ, Bayram, 2006c. "Kayserili Aşuğlarda Âşık Tarzı Kültür Gelenekleri", *Hoşgörü Toplumunda Ermeniler*, (Hzl. Prof. Dr. M. Metin Hülügü, vd.), c.1., Kayseri, s.435-457.

DURBİLMEZ, Bayram, 2007a. "Âşık Tarzı Şiirlerde Sözlü Tarih (Kayserili ve Yozgatlı Âşıkların Şiirlerinden Örneklerle)", *II. Kayseri ve Yöresi Kültür, Sanat ve Edebiyat Bilgi Şöleni Bildirileri*, Kayseri, s. 299-318.

DURBİLMEZ, Bayram, 2007b. *Kayserli Halk Şairlerinin Şiirlerinde Kıbrıs*, 2. baskı, Kayseri (1. baskı: 1999)

GÜNAY, Umay, 1999. *Türkiye'de Âşık Tarzı Şiir Geleneği ve Rüya Motifi*, 3. baskı, Ankara.

KAYA, Doğan, 1998. *Sivas'ta Âşıklık Geleneği*, Sivas.

KAYA, Doğan, 2000. *Âşıklık Edebiyatı Araştırmaları*, İstanbul.

OĞUZ, Öcal, vd., 2004. *Türk Halk Edebiyatı El Kitabı*, Ankara.

ÖZARSLAN, Metin, 2001. *Erzurum Âşıklık Geleneği*, Ankara.

YARDIMCI, Mehmet, 2002. *Başlangıcından Günümüze Halk Şiiri Âşık Şiiri Tekke Şiiri*, 4. baskı, Ankara.